

אר נאמנה לו תקופה ארוכה. לאותה מטרה יש לזכר ה' אנושי אכזרי מין השונה בעוביו מזה של הקופים, כש מטרתו לספק הגנה מירבית לנקה.

שינויים אלה הם סרי התפתחות מאוחרת, ועל כן הם מושרים פחות מאשר התכונות הקודמות של הקוף. הדבר מסביר את נטייתם של בני אדם כה רבים לחזור לחיים מיניים חופשיים, מחוץ לנשואין — וגם את העובדה שבני אדם רבים מעדיפים את התנוחה המינית של החיה על התנוחה המקובלת בחברה האנושית.

התינוק המחייך ומוסיקת הקצב

כל החיות יודעות לבכות. אך רק הקוף העירום יודע לצחק ולחייך. גם זה קשור בהתפתחותו.

ילדי הקופים האחרים נצמדים לגוף אמהותיהם. הקוף הקטן נאחו בפרות אמו, נשאר עימה במשך כל תקופת ילדותו. לילד האנושי אין כוח כזה, ולאמו אין פרוחה. הוא "נצמד" אליה באמצעות העמיות וקולות. הוא בוכה כדי למשוך את תשומת לב אמו. הוא מחייך כדי להחזיק בתשומת לב זו.

הצחוק, הדומה מאד לבכי, בא לומר: "יש משהו מפחיד, אבל אני לא סוחד, מפני שאמא כאן". הבכי והצחוק דומים זה לזה, מלחים באותן תופעות גופניות (דמעות, הסמקה, פתיחת הפה, נשימה מואצת). מקורו של הצחוק בבכי.

הילד האנושי חייב ללמוד הרבה. לשורה ארוכה של סימנים וקולות המשמשים לתקשורת, והמשותפים לאדם ולשאר החיות, נוסף הדיבור. הקופים האחרים מצויידים בכל אברי הדיבור שיש לאדם, אבל חסר להם הכוח השכלי ליתוח דיבור של ממש.

עיקר הלימוד נעשה בדרך של חיקוי. האדם מחונן בי כושר חיקוי רב, ומכאן שמרנותו הטבעית. זה יכול היה לעצור כל התפתחות, לולא היה האדם מצויד גם בסקרנות קיצונית, המחפשת דברים חדשים. האיזון הנכון בין החיקוי ("המסורת") לבין הסקרנות ("החידוש") יוצר חבירה אנושית בריאה. כשאחת משתי התכונות מתגברת על השנייה, נדונה החברה לכלייה. כשפוחד האדם בפני הלא נודע, הוא נסוג לתוך חורה שיגרתית על הנודע, חורה מסורתית המונחת אותו.

החורה הקצובה המסמנת רבות מפעילויות האדם — כגון המוסיקה והריקוד — מקורה בהאזנת התינוק לקצב פעימות הלב של האם, בשעה שהוא יונק. 80% מכלל האמהות — גם מכל האמהות השמאליות — מיניקות את התינוק בצד שמאל, ליד הלב. מבין 466 ציורים של מרים הקדושה, שצוירו במשך מאות בשנים, מחזיקה מרים את

איים בפני אלוהים ?

והאלימות בכרך ?

ישו התינוק בצד השמאלי ב-373 ציורים. ואילו סקר של נשים הנושאות חבילות הוכיח כי מחצית הנשים נשאי את החבילה ביד ימין, והמחצית השנייה ביד שמאל.

מדוע מניקים בצד שמאל? מפני שפעילות הלב של האם מרגיעות את התינוק. קצב החזור על עצמו 72 פעם ב דקה — כמו פעימות הלב — הוא הקצב המרגיע ביותר את האדם, והוא חוזר בפעולות אנושיות רבות ומגוונות.

הקוף העירום הוא תוקפן

בממלכת החיות, יש רק שתי סיבות לחימה: או קביעת הירארכיה בתוך החבורה, או הגנה על שטח ה' שייך לחבורה. אצל בני האדם קיימות שתי הסיבות גם יחד. אצל הקופים, אין הגנה השטח חשובה כל כך, כי החבורה גודדת כל הזמן. אבל קביעת הירארכיה היא דבר חיוני. לכל חבורת קופים יש מנהיג רודן, שהוא תמיד הגבר המטופח, המסורק והמיני ביותר בחבורה. כשהרודן מיונק, מוטל שלטונו על ידיו גבר צעיר וחזק יותר.

כאשר הפך הקוף העירום לחיית טרף, חלו שינויים בתנהגות זו. מצד אחד, נוצר הצורך בהגנה מרחבית — לכל חבורה אנושית היה שטח משלה, שעליו היתה צריכה להגן. מצד שני, אי אפשר היה להחזיק ברודנות קיצונית, כי במסערי הציד היה צורך בשיתוף פעולה גם עם הזכרים היותר חלשים. המנהיג חול מלהיות רודן מוחלט, הפך מנהיג ליברלי יחסית, המתחשב בדיועות שאר הגברים בחבורה. יתר על כן, ההתקשרות הוויגית, והצורך לגדל ילדים ב משך תקופה ארוכה, יצרו את הצורך בבית. לכן מגן כל זכר בחברת הקופים העירומים גם על שטח מסויים — בית משפחה — בתוך השטח הכללי של החבורה. לכן יש לבני אדם שלוש סיבות נפרדות לתוקפנות: קביעת מנהיג, הגנת הארץ והגנת הבית.

כאשר חיה נמצאת בסכנה, או כשגוברת בה התוקפנות, משתנים בה התהליכים הגופניים. כל המנגנון מתכוון לקרב. הלב מחיש את פעולתו, מזרים דם למוח ולשרירים. לחץ הדם גובר, תהליכי העיכול נפסקים. המעיים והשלפוחית אינם מתרוקנים, הכבד מציף את הדם בסוכר. הנשימה נע שית עמוקה ותכופה יותר, כדי לספק יותר חמצן. השערות מסתמרות, וההזעה גוברת. כדי לאפשר קירור הגוף המוח מ. מנגנון ההקרה של הדם מופעל מראש, לקראת פגיעה אפשרית. העייפות נעלמת.

כאשר נעשות כל ההכנות האלה לקרב, מבלי שמתפתח קרב של ממש, יש צורך למצוא פעולת תחליף לפריקת המתח הגופני. אצל חיות רבות יש פעולות מסוגננות, קבועות, כחליף למלחמה.

השדים הם אנרים מיותרים — הם

תוצאה של התפתחות הקוף העירום

חיות הטרף החזקות, שיש להן טכניקה מפותחת להריגת טרף, אינן משתמשות בה לעולם במלחמה עם בני מינן. מלי המתאחים בממלכת החיות אינה מסתיימת כמעט לעולם בהריגת המנוצח. כדי לפייס את המנוצח, משתמשת החיה המנוצחת בשורה של סימנים, שפירושם כניעה. המנוצח עובר לתנוחה של אי פעילות גמורה. בעוד שהחיה התוקפת משתדלת להגדיל את עצמה, באמצעות הווקפות וסימורי שערות, משתדלת החיה המנוצחת להקטין את עצמה, להר כין ראש, לכרוע, לחשוף את עצמה, להושיט למנוצח את האבר הפגיע ביותר, כגון היד או הצוואר. סימנים אלה משככים את התוקפנות של המנוצח, מכריחות אותו לחדול מתוקפנותו.

כל זה קורה גם אצל הקוף העירום. במצבירוח של תוקפנות הוא מזדקף, חושף את שיניו, מסמיק, נושם בכבדות, מנפנף באגרופיו או הולם בשולחו, רוקע ברגל, עושה העמיות בפנים, בדיוק כמו שאר הקופים במצב דומה כשהוא רוצה לפייס את התוקף, מנמיך האדם את עצמו, מרכין את ראשו, משתחאה, כורע, מסיר את כובעו (ההצ' דעה הצבאית היא צורה מסוגננת של הסרת הכובע, בי מחוזה של הכניעה).

המבט הישיר הוא סימן של איום, ואילו השפלת זמבט (המשך בעמוד 37)